RABKA

ZAKŁAD KĄPIELOWY.

NAJSILNIEJSZA

SOLANKA JODOWO-BROMOWA

W GALICYI.

Sprawozdanie z sezonu z r. 1890

napisał

Dr. F. M. GŁUCHOWSKI

lekarz zakładowy.

KRAKÓW.

Nakładem zakładu zdrojowo-kąpielowego w Rabce.

1891.

RABKA

ZAKŁAD KĄPIELOWY.

RABKA

ZAKŁAD KĄPIELOWY.

NAJSILNIEJSZA

SOLANKA JODOWO-BROMOWA

W GALICYI.

Sprawozdanie z sezonu z r. 1890

napisał

Dr. F. M. GŁUCHOWSKI
lekarz zakładowy.

KRAKÓW.
Nakładem zakładu zdrojowo-kąpielowego w Rabce.
1891.

Czcionkami drukarni Aleksandra Słomskiego
w Krakowie, ul. Floryańska 31.

Jakkolwiek sezon ubiegły w r. 1890 pomyślnym był w wielu naszych miejscach kąpielowych — to przecież może nigdzie nie dało się tak uczuć poparcie i uznanie ogółu dla krajowych naszych zdrojowisk — jak w Rabce.

Pomimo malkontentów, — (a gdzież ich nie ma?) — liczba naszych gości wzrasta z każdym rokiem. — I nie dziw! — kto raz doznał zbawiennych skutków kuracyi w Rabce — ten o nięj pamięta zawsze — a i inni idą za przykładem. Cyfry wykazują to najlepiej. — W roku 1887 lista gości w Rabce wykazała osób 921 — w r. 1888 podniosła się ona do 1031 — w r. 1889 było osób 1148 — a w r. 1890 lista ta doszła do poważnej cyfry 1314. — Same cyfry powyższe okazują dowodnie jakim uznaniem cieszy się Zakład zdrojowo-kąpielowy w Rabce u naszego ogółu; jeżeli pomimo nieprzyjemnych okoliczności, liczba gości nie tylko nie zmniejszyła się, ale powiększyła.

Trzeba przyznać, że na uznanie to zakład Rabczański zasługuje pod każdym względem. Wygodna ko-

munikacya koleją transwersalną na samo miejsce, — urocze położenie wśród gór wschodniego skrzydła zachodniego Beskidu na wysokości 501 metrów nad powierzchnią morza; — taniość mieszkań, restauracyi i wszelkich artykułów żywności; — a przy tem wszystkiem zadziwiająco skuteczna działalność zdroi rabczańskich, tych najsilniejszych u nas solanek jodo-bromowych; — muszą powodować stałe i ciągłe powiększanie się liczby przybywających tutaj dla ratowania zdrowia. — Pod tym względem Rabka, jakkolwiek jest niedawnym zakładem, jest już szeroko znaną, na dowód czego mogę przytoczyć tę okoliczność, że w roku ubiegłym oprócz gości z Galicyi i Królestwa Polskiego, mieliśmy także gości z Wiednia, Węgier, Księstwa Poznańskiego, Litwy, Ukrainy a nawet z Chersonu i Kairu.

Chcących bliżej zaznajomić się z zakładem i jego urządzeniami, odsyłam do wydanego przezemnie. Przewodnika dla chorych udających się do Rabki; — w niniejszem sprawozdaniu, ograniczę się tylko do ogólnego szkicu zakładu rabczańskiego.

Zakład Rabczański jak to już wyżej powiedziano leży przy stacyi tegoż nazwiska kolei transwersalnej — oddalony od tejże o 700 metrów, w pośród młodego parku. Składa się on z 18 domów o dwustu pięćdziesięciu pokojach — a także na gruncie ofiarowanym przez właściciela Rabki, Komitet Towarzystwa Opieki szpitalnej dla dzieci w Krakowie, postawił Lecznicę dla dzieci skrofulicznych, która już 2 lata jest otwartą.

W zakładzie są dwie dobre i tanie restauracye, zostające pod ciągłym nadzorem lekarza zakładowego,

sklep, poczta, telegraf, obszerna sala balowa, wypożyczalnia książek, fortepian wiedeński. — Muzyka grywa dwa razy dziennie na wysokiej glorjecie. Zabawy odbywają się co Niedzielę. Do spacerów służą dwa pobliskie lasy świerkowe.

Sam dom łazienkowy stoi tuż obok źródeł i składa się z 24 pokoi, zaopatrzonych w wanny metalowe do kąpieli całych i nasiadowych. Apteka znajduje się w miejscu i jest zaopatrzoną w wszelkie leki jak również w wody mineralne i zagraniczne.

Oto jest krótki wykaz wszystkiego, w co zakład jest zaopatrzony dla wygody i przyjemności gości. Teraz przejdziemy do jego części leczniczej.

Środki lecznicze.

Przedewszystkiem do takowych w Rabce należy zaliczyć klimat miejscowy — skutkiem którego Rabka może zająć niepoślednie miejsce w rzędzie stacyi klimatycznych. Klimat tutaj posiada temperaturę prawie stałą, gdyż wachania ciepłoty w pojedyńczych częściach dnia są bardzo nieznaczne. Powietrze jest dosyć suchem, mgła należy do rzadkości — a jednak nie zbywa znów tutaj powietrzu na potrzebnej wilgoci a przytem obfituje ono w ozon. Samo położenie Rabki jest bardzo korzystnem dla zakładu leczniczego. Położona na 500 metr. nad pow. morza, zasłonięta jest z wszystkich stron górami wyższemi znacznie — co chroni sam zakład od wiatrów, tak dotkliwych w innych zakładach w górach położonych. To też nic dziwnego, że przy takim klima-

cie mieszkańcy Rabki cieszą się jak najlepszém zdrowiem, a zimnica i gruźlica należą u nich do rzadkości.

Czynnikiem leczniczym, dzięki któremu Rabka stała się znaną, są jej źródła. Źródeł posiada Rabka pięć: Maryi, Rafaeli, Kaźmierza, Krakusa i Heleny. Z tych najsilniejsze są Rafaeli i Maryi. W ogóle jednak źródła Rabczańskie należą do najsilniejszych znanych solanek jodowo-bromowych.

Rozbioru źródeł rabczańskich dokonał śp. A. Aleksandrowicz — wynik tegoż podaję w poniższej tabliczce, a dla porównania załączam również wynik rozbioru źródeł Iwonickich, którego dokonał prof. Radziszewski:

W 1000 częściach zawiera:	R A B K A			I W O N I C Z	
	Zdrój Maryi	Zdrój Rafaeli	Zdrój Krakusa	Zdrój Karola	Zdrój Amelii
Ciepłota . .	8.8° C.	9.5° C	8.5° C.	9.6° C.	10.4° C.
Siarkanu potazowego . . .	0.029336	0.075689	0.080153	—	—
Chlorku potasu	0.130098	0.094961	0.083078	0.797148	0.067462
„ sodu	22.865404	22.984170	22.908306	8.006676	6.742786
Jodku sodu.	0.045600	0.037903	0.045876	0.024003	0.013616
Bromku sodu	0.073868	0.058582	0.072974	0.036579	0.017485
Węglanu sodowego	0.802928	0.872157	0.780673	1.635894	1.292319
„ litowego	0.015871	0.016324	0.017316	0.018969	0.016439
„ wapniowego . . .	0.279182	0.315368	0.338011	0.215377	0.202218
„ strontowego . . .	—	—	—	0.012216	0.010269
„ magnowego . . .	0.084802	0.168371	0.186150	0.084612	0.073272
„ barowego	0.004814	0.004981	0.004896	0.019410	0.019210
„ żelazowego . . .	0.002347	0.002275	0.002989	0.005945	0.009509
„ manganezowego . .	0.000887	0.000820	0.001034	ślad	ślad
Fosforanu glinowego . . .	0.003141	0.003442	0.063729	ślad	ślad
Kwasu krzemowego	0.025287	0.023707	0.022547	0.023830	0.021666
Ciał organicznych nielotnych.	ślad	ślad	ślad	0.081447	0.132040
Strata przy analizie i ślady .	—	—	—	0.198678	0.202812
Ogólna ilość składników stał.	24.363365	24.658752	24.601731	10.422350	8.720100
Kwasu węgl. do utw. dwuwęgl.	0.512357	0.600986	0.58[illegible]216	0.866467	0.684826
„ „ istotnie wolnego .	0.138686	0.144994	0.075217	0.562743	0.280237
Gazu wapiennego	0.030036	0.033825	0.028437	0.022939	0.017576
Azotu	0.009903	0.011058	0.009374	0.009301	0.008236
Suma wszystkich składników	**25.054507**	**25.449615**	**25.297975**	**11.896887**	**9.824379**

Do użytku wewnętrznego używa się wody ze źródła Maryi, i to najczęściej z domieszką mleka, żętycy lub jakiej innej wody mineralnej bogatszej w kwas węglowy.

Do kąpieli używa się wody z wszystkich pięciu źródeł.

Oprócz kąpieli słonych, na pobliskiej rzece urządzona jest łazienka o dwóch basenach dla kąpieli zimnych.

Do środków pomocniczych leczniczych w Rabce należą: sól, i ług Rabczański, używane dla wzmocnienia w razie potrzeby kąpieli, a także do nacierań, okładów i t. p. Do okładów używa się także szlamu, dobywanego ze studzien zdrojowych.

Potrzebujący kuracyi żętycowej lub mlecznej, mogą takową również na miejscu przeprowadzić.

Oprócz tego w razie potrzeby stosuję zabiegi hydropatyczne — gimnastyki zaś udziela nauczyciel wykwalifikowany.

Lecznicze działanie wód Rabczańskich i choroby, w których też wody są wskazane.

Działanie wody Rabczańskiej, jak w ogóle wszystkich solanek jodowych, polega głównie na przyśpieszeniu przemiany materyi, podnieceniu krążenia, przyśpieszeniu trawienia, a przez to i powiększeniu łaknienia. Działanie jest spotęgowane przez kąpiele — które drażniąc system nerwowy, powiększają jego oporność. W ogóle

spotęgowane odżywienie organizmu, jest wynikiem kuracyi Rabczańskiej.

Opierając się na powyższem, jak również na doświadczeniu należy wody Rabczańskie zalecać w następujących chorobach:

1. *Scrophulosis.* Wszelkie postacie zołzów, obrzmienie i ropienie gruczołów limfatycznych, owrzodzenie skóry, przewlekłe zapalenie stawów na tle skrofulicznem; obumarcie i pruchnienie kości, zapalenie spojówki i rogówki, zapalenie zewnętrznego przewodu usznego.

2. *Syphilis.* Zmiany syfilityczne drugorzędne jak i trzeciorzędne, a także przy kile odnawiającej się. Zapalenie i zgrubienie pozapalne okostnej. Obrzmienie i pruchnienie kości. Owrzodzenie skóry — owrzodzenie syfilityczne jamy nosowej. Zapalenie tęczówki i twardówki.

3. *Mercurialismus.* Zmiany na skórze i błonie śluzowej, skutkiem używania rtęci. Ogólne przypady nerwowe jak newralgia, myolgia, osłabienie nerwowe, drżenie i t. d.

4. Choroby narządów płciowych u kobiet: *Metritis et Infarctus uteri* po przejściu ostrych nasileń choroby; dalej u kobiet ze skłonnością do uporczywych obstypacyi, z leniwem trawieniem. *Oophoritis chronica. Residua post perimetritide. Vaginitis chronica.*

5. Zmiany pozapalne błon surowiczych tak w postaci zrostów świeżych, jak z wypocin nie ulegających wessaniu.

6. *Arthritis gonorrhoica et uratica.*

7. *Rheumatismus articularum chronicus.*

8. *Rhachitis.*

9. *Tumor albus.*

10. Przewlekłe choroby skóry: *Psoriasis, Prurigo, Eczema, Furunculosis habitualis, Urticaria et Erysipelas habitualis.*

11. *Pharyngitis granulosa et pfollicularis. Corysa chronica.*

12. *Catarrhus ventriculi chronicus*, w przypadkach połączonych z zatrzymaniem stolca habitualném.

13. *Chlorosis et Anaemia*, w przypadkach połączonych z zatrzymaniem stolca częstem, z nieżytem żołądka i kiszek.

14. Ogólna nerwowość.

15. Jako leczenie następowe po operacyach, szczególniej dokonanych u indywiduów skrofulicznych.

Przeciwskazanie do leczeń zdrojowo-kąpielowych w Rabce są następujące:

1. Cierpienia gorączkowe powtarzające się.

2. Znaczne osłabienie i wyniszczenie ogólne.

3. Znaczniejsze choroby serca i płuc.

4. Usposobienie do krwiotoków macicznych.

W ubiegłym sezonie z r. 1888 następujące przypadki chorobowe obserwowano w Rabce:

Adenitis hypertr. univers.	45
Anaemia	8
Blepharadenitis	16
Chlorosis	14

Coniunctivitis phlyctenulosa	9
Caries	12
Coprostasis habitualis	3
Coryza chron.	4
Catarrhus chronic. intesti.	15
Catarrhus ventric. chron.	24
Catarrhus apic. pulmon.	3
Coxytis	3
Exsudatum periton. chron.	4
Exsudat. pleuritic.	1
Exsudat. retroutis	13
Endometritis chron.	12
Fibromyoma uteri	3
Gonitis tuberc.	5
Hypertrophia gland. mesar.	6
Hypertrophia tonsillar	5
Hypertrophia prostatae	2
Icterus catarrhus	1
Incontinentia urinae	1
Infiltr. apic. tuber.	3
Keratitis	5
Lymphomata colli	16
Lues secundar. recidi.	5
Lues tertiar.	4
Lumbago	2
Metritis parench chronic.	5
Maculae corneae	2
Neurositas	2
Necrosis	3
Obstipatio habitualis . . . . , ...	14

Oophoritis chronica	6
Ozaena . . -	5
Otitis media	3
Periostitis	8
Perityphlitis . -	1
Pharyngit. gran. chron.	5
Phlegmone	21
Perimetritis	3
Prurigo	5
Psoriasis	3
Rheumatismus articulor. chron.	8
„ muscul.	5
Residua post peritonit	2
Rachitis	6
Scrophulosis univer.	9
Struma	2
Tabes	1
Vaginitis chron.	3

Lista kolegów, z których ordynacyi w ubiegłym sezonie przybywali chorzy do Rabki:

Prof. Adamkiewicz, Andrzejewski, Dr. Balicki, Baranowski, Bossowski, Borysowicz, Braun, Browicz, Botar, Bilrot, Bondi, Chałubiński, Chrostowski, Ciszkiewiczowa, Cercha, Dobrska, Domański. Dziembowski, Dyl, Florkiewicz, Gawroński, Gedel, Gęślak, Górski, Gluziński, Gros, Harajewicz, Hoszard, Jakubowski, Jaworowski, Jordan, Jodłowski, Jaworski, Jędrzejowski, Kap, Kąkolniak, Kijas, Kołączkowski, Korczyński, Koy, Kohn, Kowalski, Kulski, Kelner, Kriza, Kruk, Kwaśnicki, Knia-

ziołudzki, Kurowski, Krajewski, Kaczorowski, Kuks, Lachowicz, Link, Łucki, Lustgarten, Lorentski, Mach, Madurowicz, Mohr, Murdzieński, Melzer, Misiewicz, Mulewicz, Muździński, Mahl, Michelis, Natter, Neucki, Obaliński, Opydo, Pawiński, Pareński, Plesner, Portik, Rosner, Roth, Rosenblat, Rydel, Sawicki, Schancer, Schein, Schor, Sikorski, Śliwicki, Slawik, Skakalski, Skowroński, Sokołowski, Somer, Szwarc, Sztembarth, Surzycki, Szyszło, Świątek, Trzebitzky, Tomanek, Wagner, Wiśniewski, Wachtel, Warszauer, Zarewicz, Zera, Złobikowski, Żuławski.

Dr. F. M. Głuchowski,
lekarz zakładowy.

Czcionkami drukarni Aleksandra Słomskiego
w Krakowie, ul. Floryańska 31.